

ZAMONAVIY ADABIYOTDA TARIXIY MAVZUDAGI “TANAZZUL” PENTOLOGIYASI

Dilnoza Mamanova,

Samarqand davlat tibbiyot universiteti

“O‘zbek tili va adabiyot, rus tili bilan” kafedrası o‘qituvchisi

Annotatsiya

Ushbu maqolada Sa'dixon Mavlavixon o'g'lining “Tanazzul” beshligi va roman badiiyati atroficha tahlil qilingan. Bu roman o'zbek adabiyotidagi ikkinchi pentologiya hisoblanib, yozuvchi ijodiy rejasi va maqsadi haqidagi ma'lumotlarni o'z ichiga olgan. Yozuvchining birinchi asari bo'lishiga qaramay tarixiy haqiqat va badiiy to'qima mutanosibligi asar orqali tahlil qilingan. Qolaversa, bu davr yoritilgan boshqa romanlar bilan badiiy tomondan qiyoslangan. Asar til xususiyati jihatidan turli shevalardan obrazlar nutqida foydalanib tarixiy makon-zamon nafasini bera olgani suhbatlar misolida ko'rib chiqilgan. Shuningdek, to'qima obrazlardagi ishqiy munosabatlarning boshqa asarlardagi obrazlar bilan aloqadorligi qiyosiy olib qaralgan.

Kalit so'zlar: tarixiy roman, pentologiya, asar g'oyasi, muallif ijodiy maqsadi, asar tili, sheva, lahja, badiiy to'qima, tarixiy haqiqat.

Аннотация

В данной статье подробно анализируются пенталогия и романное искусство произведения “Таназзул” сына Садикхана Мавлавихона. Этот роман считается второй пенталогией в узбекской литературе, и даются некоторые сведения о творческих намерениях и целях писателя. Несмотря на то, что это первое произведение писателя, на примерах анализируется соотношение исторической реальности и художественной фактуры. Кроме того, его сравнивают с другими романами, охватывающими этот период. Работа направлена на создание исторического пространства и времени путем использования разных диалектов в речи персонажей. Также сравнительно анализируется связь романтических отношений в текстильных образах с образами в других произведениях.

Ключевые слова: исторический роман, пенталогия, идея произведения, творческая цель автора, язык произведения, диалект, художественная фактура, историческая правда.

Annotation

In this article, the pentalogy of Sadikhan Mavlavikhan's son “Decline” and the art of the novel are thoroughly analyzed. This novel is considered the second pentalogy in Uzbek literature, and some information about the writer's creative plan and purpose is given. Despite the fact that it is the first work of the writer, the ratio of historical truth and artistic texture is analyzed through examples. In addition, it is also compared with other novels that cover this period. The work focuses on the creation of historical space and time by using different dialects in the speech of characters. Also, the relationship of romantic relationships in textile images with images in other works has been comparatively analyzed.

Keywords: historical novel, pentalogy, the idea of the work, the author's creative goal, the language of the work, dialect, artistic texture, historical truth.

Qadim-qadim necha ming yilliklarni bosib o'tgan va o'tayotgan tarix qanchadan qancha sir-sinoatlarni o'z bag'riga olib barchani lol qoldirib kelmoqda. Ba'zan sharqiroq suvdek noaniq, tinch turgan suvdek aniq namoyon bo'ladi. Yurtimiz tarixi ham juda boy o'tmish voqealariga ega. Bunda Qo'qon xonligi va adabiy muhiti o'ziga xosdir. Qo'qon xonlari shajarasi XVIII asr boshlarida ming urug'ining hokimiyatni egallab o'zini xon va Qo'qonni xonlik deb e'lon qilishidan boshlanib XIX asr oxirlariga qadar davom etadi. Norbo'tabiydan Xudoyor-xongacha bo'lgan hukmronlik davrida ijtimoiy-iqtisodiy, ma'naviy-madaniy, harbiy sohalarida turli o'zgarishlar bo'lishi bilan bir qatorda toj-u taxt talashlar, qirg'inbarot urushlar, qo'zg'alon va qon to'kishlardan holi bo'lmadi. Bu davr yoritilgan badiiy, tarixiy, ilmiy asarlar bundan guvohlik beradi. Haqiqatdan, “...adabiyot va san'atga, ma'naviyatga e'tibor – bu avvalo xalqimizga e'tibor, ke-lajagimizga e'tibor ekanligini, buyuk shoirimiz Cho'lpon

aytganidek, adabiyot, ma'naviyat yashasa, millat yashashi mumkinligini unutishga aslo bizning haqqimiz yo'q.” [1, 1] Xuddi shunday, Abdulla Qodiriyning “O'tkan kunlar,” “Mehrobdan chayon” romanlari ham Qo'qon xonligi tarixini aks ettirar ekan, undan ilhomlangan holda Qo'qon xonligi haqida yozilgan Sa'dixon Mavlavixon o'g'li Eshonjonovning “Tanazzul” romani ham diqqatga sazovordir. Asar yozuvchining ilk asari bo'lishiga qaramay badiiyati, tarixiy voqealarning badiiy jihatdan berilishi, tarixiylik tamoyili, estetik jihatlari bilan o'quvchilarni jalb etadi. Yaqin yillar ichida yaratilgan bo'lishiga qaramay o'z kitobxonlariga ega bo'lgan asar besh kitobdan iborat pentalogiyadir. Yozuvchining ijodiy rejasi ham pentalogiya yaratish edi va bunga ham erishdi.

Yozuvchi haqida professor Qozoqboy Yo'ldoshev “Katta hayotiy tajribaga ega, asl kasbi me'mor bo'lishiga qaramay, tarixni badiiy jonlantirishga qiziqadigan Sa'dixon Mavlavixon o'g'li o'zining “Tanazzul” deb

nomlangan pentologiya – beshligida millatimiz tarixidagi g'oyat murakkab, chigal va qora kunlarni aks ettiradi. Qizig'i shundaki, badiiy asarlar, ayniqsa, tarixiy yo'nalishdagi ko'plab bitiklar bilan tanishgan bo'lsa-da, Sa'dixon shu vaqtga qadar badiiy asar tugul birorta ham maqola ham yozgan emasdi. Ammo boshlovchi yozuvchi marhum Murodjon Mansurning "Judolik diyori" romanidan keyin o'zbek adabiyotidagi ikkinchi pentologiyani yaratishga jazm qila bildi." [2, 4] deya e'tirof etadi.

"Yozuvchi tarixiy janrga murojaat etar ekan, tarixiylik prinsipini buzmagani, undan boshqa bir qolib yaratmagan, estetik ideali tarixiy haqiqatga monand bo'lgandagina yetuk tarixiy asar yarata oladi. Bu esa yozuvchidan katta mahorat talab etadi." [3, 5] "...Shu bois ham, tarixchi bilan ijodkorning tarixiy fakt va materiallarga munosabati turlicha bo'ladi. To'g'ri tarixiy makon-zamonda voqeahodisalarni fakt va materiallar asosida sinchiklab batafsil o'rganish borasida tarixchi ham birdek mashaqqat chekadi, ko'p mehnat sarflaydi. Ammo ijodkor mehnati tarixchiga nisbatan og'irroq va mas'uliyatliroqdir. Chunki agar tarixchini, asosan, muhim tarixiy voqealarning mohiyati, mazmuni qiziqirsiz, ijodkor har bir kichik detalning haqqoniylik borasida ham ko'p tashvish chekadi. Tarixchi ko'rganlarini, bilganlarini xolis haqqoniylik bilan aks ettirsa, ijodkor esa tarixiy faktlarga tayansa ham, baribir, asarda yangi bir olam yaratadi. Bu olam ijodkor badiiy tafakkuri mahsuli bo'lib, unga o'z bahosini beradi." [4, 7]

"Tanazzul" romani yorqinlik bilan yaqin o'tmish aks etgan, badiiy voqealar, tarixiy shaxslar va makon-zamon, hayot haqiqati hamda tarixiy biografiyani o'z ichiga oladi. Asarda XIX asr 2-choragi Qo'qon xonligining ijtimoiy-iqtisodiy, siyosiy-madaniy, harbiy jabhalari va Xudoyorxon davri tarixi uning Musulmonqul mingboshi va qipchoqlar ustidan qozongan g'alabasi, Qo'qon-Buxoro munosabatlari, Qo'qonga Rossiyaning hujumi kabi tarixiy haqiqatlar badiiy to'qimaga mutanosib yozilgan.

"Tanazzul" romanida Qo'qon xoni Sheralixon (1842–1845) davridan boshlab asosiy voqealar Xudoyorxon (1845–1858, 1863-yil 4 oy 1865–1875), davri uning to'rt marta taxtga kelishi va ketishi batafsil badiiy bo'yoqlar bilan yozilgan. Asar tarix, makon-zamon, haqiqat, badiiylik o'rtasidagi mutanosiblikka adabiy badiiy jihatdan tavsif beradi. Naim Karimov tarixiy janr haqida "...Tarixiy mavzuga murojaat etishdan maqsad kitobxonni tarixiy o'tmishdagi muhim voqealar, tarixiy shaxslar hayoti va faoliyati bilan tanishtirish, ularda o'z xalqining tarixiy o'tmishiga nisbatan hurmat uyg'otish va shu yo'l bilan ma'rifatli avlodni tarbiyalash..." dek talabni bajaradi. Haqiqatdan ham asardan kelib chiqqan holda va yozuvchi bilan suhbat jarayonida avvalo Vatan tarixini aks ettirish va shu asnoda yozuvchining bobokalonlarining Qo'qon xonligiga va xonlarga yaqin aloqada bo'lgan pirlar bo'lganligini yoritishni maqsad qilgan. Buni asarning havolasida "Buzrukxon to'ra Shokirxon to'ra o'g'li – otamning bobosi, mening bobokalonim, nasl-nasablari Xo'ja

Ahmad Yassaviyga borib taqaladi. O'rtepa bekligidan mushovir lavozimida xizmat qilganlar. Har yili O'rtepa bekligidan Qo'qon xonligiga yillik boj olib borganlar. 1866-yil oktyabr oyida Fon Kaufman bilan bo'lgan jangda shahid bo'lganlar. Jasadlari O'rtepa shahrining Nayman guzaridagi hovlimizga dafn qilingan. Qabrlari hozirgi kunda ham mavjud". [5, 76] – deya o'z ijodiy maqsadni amalga oshirgan holda tarixiy roman yozishga muvaffaq bo'lganlar. Hozirda Farg'ona, Andijon, Marg'ilon, Namangan kabi viloyatlarga aylangan Qo'qon xonligi tarixi haqida prezidentimiz Shavkat Mirziyoyev "Tarixga qarasak ham, bugungi kunga qarasak ham Andijon zaminidan ko'plab sohalar bo'yicha qanday buyuk, fidoiy insonlar yetishib chiqqaniga amin bo'lamiz. Chunki millat, el-yurt taqdiri uchun kuyinish milliy g'urur or-nomus uchun bel bog'lab maydonga chiqish – Andijon xalqiga xos azaliy odat." [1, 24] Shunday zamin tarixini badiylashtirgan holatda o'z ijodiyoti bilan boyitilgan roman ham diqqatga sazovordir.

Yozuvchining yetakchi g'oyasi, konsepsiyasi, estetik ideali, tarixiy haqiqat va badiiy to'qimaga mutanosibligi asarning badiiy estetik jihatdan salmog'ini oshirgan. Buni Xudoyorxon va qipchoqlar qirg'ini, qipchoqlar va qorachopon o'rtasidagi munosabat, Xudoyorxonning hokimiyat tepasiga kelishi, Rossiyaning O'rta Osiyoni bosib olishga bo'lgan harakatlari, Hokimoyim va haram ahli, Saidbek va Oltinoy munosabati, Saidbekning Rossiyada o'qib kelishi va boshqa ko'plab o'rinlarda ko'rish mumkin. Tarixiy va to'qima qahramonlar ularga yondosh hatto, epizodik hamda qistirma obraz vositasida voqealar tizgini ketma ketlikda olib borilgan. Asar kompozitsiyasi ham shunga xizmat qiladi. Roman konfliktik obrazlar vositasida kulminatsion nuqtadan boshlanadi. Unda Xudoyorxonning bir necha urinishlari zoya ketgandan so'ng Toshkent itoatdan bosh tortdi deb Normuhammad qo'shbegi bilan kelishgan holda Toshkentga hujum qilish bahonasida qipchoqlarning peshvosi Musulmonqul mingboshini yo'q qilish va qipchoqlar qirg'ini uyushtirishidan boshlanib, ungacha bo'lgan voqeahodisalar xronologik yoritilib boriladi.

Asarda XIX asrning ikkinchi yarmida Rossiyaning O'rta Osiyoga hujum boshlashi natijasida chekka hududlar To'ychibek, Qumqo'rg'on, Kattaqo'rg'on qal'alariga hujum qilib egallab, o'z xufyalarini sayohatchi ko'rinishida mamalakat hududiga kirgizib batafsil o'rganadi va bosib olish rejasini tuzadi. Buning ustiga xonlik hukmronligidagi ichki nizolar, Musulmonqul mingboshining o'g'li Abdurahmon yordamida Xudoyorxonga qarshi kurashning avj olishi, Alimqul ponsodning ham xonga qarshi urushi, harbiy salohiyat qurol-yarog'da qaloqlik, orqada qolishi natijasida Rossiya xonlikni bosib oladi. Bularning hammasi xonlikni asta-sekin yemirib borgan va tanazzulga uchrashiga olib kelgan. Yozuvchi ham shundan kelib chiqib asarni "Tanazzul" deb nomlagan. Romanga o'zbek adabiyotining yetuk namoyondasi Abdulla Qodiriyning

“Moziyga qaytib ish ko‘rish hayirlik, deydilar.” [6, 45] gapi epigraf qilib olingan. Bu tarix undagi xato kechirilmaligi, ba’zi hukmlarni chiqarishda undan o‘mak olgan holda, ish ko‘rishga undaydi. Kelajakdagi voqea-hodisalarga tarixdagi holat ta’sir etmasligi kerak. Lekin afsuski, o‘ylanmay, tezlikda, o‘zgalarning turli fikriga quloq solish, jahl va sarxushlik oqibatida bajarilgan ish hech ham yaxshilikka olib kelmagan. Tarixda qilingan xatò, albatta, zarhal harflar bilan bitilib, insonlar xotirasiga muhirlanib, og‘izdan og‘izga o‘tib avlodlarga yetib keladi va ularning noroziligiga sabab bo‘lmay qolmaydi. Afsuski, uni faqat ijobiy ko‘rish ilojisiz – amri maholdir. Asarda shu jihatga yozuvchi tomonidan o‘zgacha yondashilganini ko‘rish mumkin.

Romanning voqea-hodisalari unga befarq bo‘lmagan kishilarda o‘ziga nisbatan haqqoniy fikr yuritishga hamda Vatan tarixiga befarq bo‘lmaslikka undaydi. Yozuvchi asarda voqealarni izchil aks ettirib, ma’lum bir voqeani sirli qilib keyinroqqa olib qo‘yganga o‘xshaydi. Bu ba’zi o‘rinlarda obrazlar tilidan qistirma voqea kabi beriladi. Xususan, Musulmonqul mingboshining Bilqillamada qo‘lga olinishi, Mirzaali o‘nboshi tilidan G‘ofur ismli navkar yordamida hikoya qilib berish orqali mingboshiga qarshi hamma Chirchiq bo‘yida yig‘ilganda saroydagi hayot, qipchoqlarni qamal qilishgacha bo‘lgan voqealar batafsil aks ettirilgan. Go‘yoki, Qodiriy “O‘tkan kunlar” ida usta Alimni qistirma obraz kabi kiritgandek asarda voqealar shunday qistirmalar orqali yoritgan.

Har bir badiiy asar kompozitsiyasida, xarakterida, sujetida, shakl va mazmun, mavzu va g‘oyasida sevgi-muhabbat mavzusi asarning badiiyligini oshirishga xizmat qiladi. Bu jihat ushbu romanda ham chetda qolmagan. Tarixiy romanlarimizdan Abdulla Qodiriyning “O‘tkan kunlar” ida Otabek va Kumushbibi, “Mehrobdan chayonda” ida Anvar va Ra’no obrazlari; Pirimqul Qodirovning “Yulduzli tunlar” ida Tohir va Robiya, “Avlodlar dovoni” da Nizom va Hamidabonu singari obrazlar sevgi-muhabbat, sadoqat hikoya qilindi. “Tanazzul” da xonning yaqin yordamchisi, do‘sti sifatida Sheralixon oftobochisi Orifbekning o‘g‘li Saidbek va Xudoyorxon singlisi Oltinoylarning haroratli muhabbati tasviri o‘zgachalik kasb etadi va asar jozibasini, o‘qishligini ta’minlagan.

“Tarixiy janr haqida gapirar ekanmiz, bu juda murakkab jarayonni, yetuk saviyani talab etadi. Hamma ham bu janrda hatto, kichik hikoya ham yoza olishi qiyin masala va yozishga qiynaladi, negaki bunda e’tiborsizlik, ilmsizlik yaqqol namoyon bo‘lib, kishini yerga urilishiga sabab bo‘ladi.” [7, 36] Zero, bundan farqli lekin bizga kichikdek ko‘ringan ba’zi kamchiliklardan holi bo‘lmagan Sa’dixon Mavlavixon o‘g‘lining “Tanazzul” pentologik romani o‘z badiiyligi bilan diqqatimizni tortdi. Shunday ekan, “Tarixiy janrda asar yozishga kirishayotib, ajdodlarimiz ruhini shod etish bosh maqsadimiz etib belgilab olish, qog‘oz qoralayotib, xayolotning chuqur qanotlarida ucharkanmiz, o‘tkanlar ruhini bexos ranjitib qo‘ymaslik uchun masalaning ikkala tomoniga ham qarab qo‘yishni dilimizga

mahkamroq tugib olishimiz shartdir.” [8, 62] degan jumlar xayolimizga keldi. Bizningcha yozuvchi o‘z estetik ideali, ijodiyoti, maqsadi nuqtayi nazaridan amal qilgan va bunga erishgan.

Asar tiliga e’tibor qaratsak, tarixiy roman bo‘lganligi bois va o‘sha davrga o‘quvchini olib kirish maqsadida lahja va shevaga xos so‘zlardan foydalanilgan. Bu haqida Qozoqboy Yo‘ldoshev “Qipchoq lahjasi unsurlarini qo‘llashda ba’zan me’yor buzilganday. Besh jildlik romanning boshdan oxiriga qadar barcha personajlar nutqi shevada berilishi zarur emasdi. O‘tmish davr va muayyan tarixiy hodisa ishtirikchilariga xos koloritni berish, obrazlar minazi hamda nutqidagi individuallikni ko‘rsatish uchun ayrim o‘rinlarda shevadan foydalanish mumkin. Lekin, butun asarda barcha timsollarni to‘liq shevada so‘zlashga urinish bitikning o‘qishligini og‘irlashtiradi. Tarixiy roman tarixda o‘tib ketgan odamlar uchun emas, balki bugungi o‘qirmanlar uchun yoziladi...” deganlar. Bizning fikrimizcha yozuvchining bundan ko‘zlagan ijodiy maqsadi yuzasidan shu holatda keltirgan. Asarda qipchoq lahjasi, Toshkent shevasi va hozirgi adabiy tildan foydalanilgan. Yozuvchi bu orqali o‘sha davr nafasini berishga harakat qilgan hamda qipchoqlarning til xususiyati yashash joylaridan kelib chiqib shunday ekani ko‘rsatib berilgan. Kuzatishlarimizga ko‘ra hozirda ham Samarqand, Jizzax, Qashqadaryo, Surxondaryo viloyatlaridagi qishloq va ovullarda, qoroqalpoq tilidagi so‘zlarda bu sheva anchagina faol qo‘llanilib kelinmoqda. Asarda “ – Ichim qizib borajati, bilib turippan, shu bugun bir narsa bo‘ladiyov, juragim sezib jotir. Xondi hozirdi o‘zida jo‘q qilish kerak, – ko‘zlarini ola-kula qilib biylarga baqirdi, – tur baring, otqa min, ishdi keyinga qoldirib bo‘maydi, xon g‘imirlab qomasidan, kallasini hozir olish kerak!.. Xondi chodirini hozirdi o‘zida bosamiz...” deya Musulmonqul mingboshi tilidan qipchoq lahjasi shu shaklda keltirilgan. Qolaversa, hozirgi kunda ham Qodiriy asarlari o‘z yozilgan paytdagidek nashr qilib kelinishi va Tog‘ay Murodning ham o‘ziga xos uslub bilan shevada asarlar yozishi hamda bu haqida kitobxonlarda salbiy fikrlar yo‘qligi bizning fikrimizni asoslashimizga bir dalil bo‘la oladi.

Xullas, “Tarixiy fakt va materiallar, Tarixiy shaxs va to‘qima obrazlarning, ruhiy kechinmalari, romanning makon-zamon masalasida yorqin namoyon bo‘ladi.” [8, 61] ekan. Asar tarixni yoritgan holda ijodkorning ijodiy maqsadiga xizmat qilgan holatda yoziladi. Buning tarixiy haqiqatga badiiy to‘qimani qay tarzda badiiylashtirganini keying tadqiqotlarimiz davomida ilmiy-nazariy, tarixiy va badiiylilik tamoyillari jihatidan muvofiqligi qiyosiy tahlil qilinadi. Demak, asar adabiy jamoatchilikka taqdim etilgan ekan, u badiiy to‘qima va tarixiy haqiqatga mutanosib yozilgan bo‘lib, yozuvchi o‘z maqsadiga erishgan holda roman g‘oyasini ham to‘laqonli yozishga erishgandir. Ushbu jihatlarni inobatga olgan holda ushbu roman-pentologiyani barcha adabiyot muxlislari uchun mutolaa qilishni tavsiya etamiz.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. Mirziyoyev. Sh. O'zbekiston ijodkor ziyolilari vakillari bilan uchrashuvidagi ma'ruzasi. "Adabiyot va san'at, ma'naviyatni rivojlantirish – xalqimiz ma'naviy olamini yuksaltirishning mustahkam poydevoridir." Xalq so'zi, 2017. – 4-avgust. – 4-8 b.
2. Yo'ldoshev. Q. Badiiyatdan nurlangan tarix. "Tanazzul" romaniga taqriz. – T.: "O'qituvchi", 2019. – 376 b.
3. Mamanova, D. (2024). ARTISTIC PARALLELISM IN THE NOVELS "DECLINE" AND "THE SCORPION FROM THE ALTAR". Analysis of world scientific views International Scientific Journal, 2(1), 249-254.
4. To'ychiyev. A. Tarixiy badiiyatda makon-zamon. – T.: "Sharq yulduzi". 2012, 5-son. – 39-47-b.
5. Sa'dixon Mavlavixon o'g'li. "Tanazzul" II kitob, – T.; "Turon zamin ziyo", 2015. – 344 b.
6. Haydarova. R. Tarixiy haqiqat, badiiy to'qima va uydirma. – T.; "Sharq yulduzi", 2017, 2-son. – 23-34 b.
7. Mamanova, D. (2024). "TANAZZUL" ROMANIDA MUSULMONQUL MINGBOSHI OBRAZINING TAVSIFI. Interpretation and researches, (4 (26)). – 61-64 b.
8. Mamanova, D. (2024). THE PROPORTIONALITY OF THE RUSSIAN ATTACK ON THE KOKAN KHANATE TO THE HISTORICAL REALITY IN THE NOVEL OF DECLINE. Interpretation and researches. – 92 b.

ICHKI TURIZMNI RIVOJLANTIRISHDA DAVLAT TOMONIDAN BERILGAN MOLIVAVIY KO'MAKLARNING AHAMIYATI

To'yli Ravshanov,

Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti katta o'qituvchisi,
iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Annotatsiya

Ushbu maqolada ichki turizmni rivojlantirish hamda diversifikatsiya qilish maqsadida davlat tomonidan berilgan imtiyozlar va preferensiyalar o'rganilgan. Shuningdek, ushbu ko'maklarning berilishi ichki turizm tendensiyalarining rivojlanishiga ta'siri tatbiq etilgan. Shuningdek, muallif tomonidan turizm serdaromad sohalardan biri ekanligi, bu soha rivojlangan mamlakatlar iqtisodi kun sayin rivoj topib borishi statistik ma'lumotlar asosida ko'rib chiqilgan. Hamda bugungi kunda mamlakatimizda ichki turizm tendensiyalari sezilarli darajada rivojlanayotganligini ko'rsatib o'tilgan.

Kalit so'zlar: turist, ichki turizm, diversifikatsiya, sayohat, chegirmalar va xarajatlar, keshbek.

Аннотация

В данной статье рассматриваются льготы и преференции, предоставляемые государством в целях развития и диверсификации внутреннего туризма. Также было применено влияние оказания этих пособий на развитие направлений внутреннего туризма. Автор также посчитал, что туризм является одной из самых прибыльных отраслей, и что экономика развитых стран развивается день ото дня на основе статистических данных. Также показано, что тенденции внутреннего туризма в нашей стране существенно развиваются.

Ключевые слова: турист, внутренний туризм, диверсификация, путешествия, скидки и расходы, кэшбэк.

Annotation

This article examines the benefits and preferences given by the state in order to develop and diversify domestic tourism. Also, the influence of the provision of these aids on the development of domestic tourism trends was applied. The author also considered that tourism is one of the most profitable industries, and that the economy of developed countries is developing day by day based on statistical data. It has also been shown that the domestic tourism trends in our country are developing significantly.

Keywords: tourist, domestic tourism, diversification, travel, discounts and expenses, cashback.

Ichki turizm xizmatlarini diversifikatsiya qilish hamda rivojlantirish va hajmini keskin ko'paytirish, fuqarolarni mamlakatimizning turizm salohiyati bilan tanishtirish uchun zarur shart-sharoitlar yaratish, taqdim etilayotgan turizm xizmatlari sifatini yaxshilash va jahon bozorlarida raqobatbardoshligini oshirish, turizm sohasida faoliyat yuritayotgan tadbirkorlik subyektlari uchun qo'shimcha imkoniyatlar yaratish, zamonaviy xizmatlar infratuzilma-

sini jadal rivojlantirish maqsadida, O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2022-yil 30-apreldagi "Ichki turizm xizmatlarini diversifikatsiya qilishga oid qo'shimcha chora-tadbirlar to'g'risida"gi PQ-232-son qarori qabul qilingan [3].

Ushbu qarorga asosan O'zbekiston Respublikasi fuqarolari uchun "O'zbekiston bo'ylab sayohat qil!" dasturi doirasida respublika hududlari bo'ylab ichki sayohatlarini amalga oshirish xarajatlarining bir qismini qaytarish